

Ljubljana, 22.6.2015

Mnenja in stališča DVS na predlog sprememb in dopolnitev Zakona o vodah (ZV-1E), junij 2015

Predlagatelj sprememb Zakona o vodah (zakona) ugotavlja, da je obstoječe stanje na področju izvajanja nalog upravljanja z vodami z vidika upravljanja z vodami že dalj časa prepoznano kot nezadovoljivo, kar se je posebej pokazalo v vrsti poplavnih dogodkov v letu 2014. DVS opozarja, da je delovanje v času poplav le eden izmed segmentov upravljanja z vodami, to je urejanje voda. Strinjamo se, da smo na področju zmanjševanja ogroženosti pred poplavami in erozijo zaradi voda premalo učinkoviti. Vendar je problem stisk ob poplavah in tako velikih škod predvsem odraz nezadostnega preventivnega delovanja in manj interventnega. Poleg urejanja voda pa je upravljanje z vodami tudi varstvo dobrega ekološkega, količinskega in kemijskega stanja voda, varstvo kakovosti kopalnih voda, varstvo območij virov pitne vode ter izvajanje upravnih postopkov v zvezi z rabo voda in poseganjem v vodni prostor oziroma na poplavne površine. Sedanji predlog reorganizacije upravljanja se žal dotika le urejanja voda in delno problematike koncesij za rabo voda.

Menimo, da je resnični vzrok večjih škod zaradi poplav kronično pomanjkanje sredstev za preventivno delovanje in redno vzdrževanje vodne infrastrukture ter vodotokov. Žal so ta iz leta v leto manjša, stanje pa nezadovoljivo. Vsake malo večje padavine tako pomenijo nesorazmerno veliko škodo.

DVS podpira ustanovitev Direkcije za vode, saj jo je tudi samo že večkrat predlagalo. Žal sedanji predlog ni dovolj natančen glede nalog dela Direkcije, njene kadrovske sheme, finančni obseg ter možnosti samostojnega financiranja projektov in dejavnosti na področju upravljanja voda. Žal se upravljanje Sklada za vode ne prenese na direkcijo, s čimer delovanje direkcije ne bo moglo biti zares samostojno. Neopredeljene so tudi vsebinske, postopkovne in finančne spremembe, ki bodo nastale v delovanju drugih z upravljanjem voda povezanih državnih in lokalnih nalog oziroma sedanjih organov v sestavi ministrstva.

Sprememba člena 162 med drugim predvideva porabo sredstev Sklada za vode samo za 'namakalne' zadrževalnike. Glede na njihovo izkazano stanje (npr. projekt VODPREG za URSZSR) ne vidimo razloga, da ne bi bila sredstva iz sklada na voljo za vse zadrževalnike, predvsem pa tudi za tiste z pomembno vodo-zadrževalno funkcijo.

Predlagatelj predlaga reorganizacijo Inštituta za vode RS (IzVRS) z obrazložitvijo, da naj bi se določene strokovne naloge, ki jih izvaja IzVRS, prenesle na Direkcijo za vode. Za to predvideva tudi s tem zakonom opredeljeno spremembo prezaposlitve delavcev iz IzVRS na Direkcijo za vode. IzVRS je javni zavod in edina javna strokovna

inštitucija za področje upravljanja z vodami. Ima dolgoletno tradicijo in znanje na področju upravljanja z vodami, kar ugotavlja tudi predlagatelj. Sprašujemo se, kako bo zagotovljeno izvajanje neodvisnih strokovnih nalog, ki bodo zastopale tudi javni interes. Prenos kadrov kot jih sedaj predlaga novela zakona ni v skladu z delovno pravno zakonodajo, saj ni bilo predhodne uskladitve predloga s Sindikatом javnih delavcev.

Predlagatelj ugotavlja, da je zaradi preteklih dogodkov (poplav) ter nastale škode iz razloga varnosti ljudi in premoženja treba zagotoviti ustrezne pravne podlage za izvedbo del v času povečane stopnje ogroženosti. Sedanja zakonodaja naj bi bila tudi nejasna glede razlikovanja med intervencijo in povečano stopnjo poplavne ogroženosti. S predlogi in spremembami zakon naj bi se torej odpravila pravna in upravljavaska praznina. DVS ocenjuje, da so sedanji predpisi na tem področju jasni. Interventni ukrepi se izvajajo v času trajanja naravne nesreče v skladu z Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. To ureja in določa 96. člen zakona o vodah. Izredni ukrepi se izvajajo v skladu z 95. členom v času povečane stopnje ogroženosti zaradi škodljivega delovanja voda. Država kot obvezno gospodarsko javno službo zagotavlja izvedbo izrednih ukrepov. Podrobneje so naloge javne službe določene v Pravilniku o vrstah in obsegu nalog obveznih državnih gospodarskih javnih služb urejanja voda (pravilnik). Da je razmejitev med interventnimi ukrepi in izrednimi ukrepi v času povečane stopnje ogroženosti nedvoumno jasna sledi iz določbe drugega odstavka 2. člena Pravilnika, ki določa, da pravilnik ne ureja ukrepov, načina izvajanja in delovanja javne službe v zvezi z izvajanjem intervencij v primeru naravnih nesreč zaradi škodljivega delovanja voda. V skladu s Pravilnikom lahko javna služba na področju urejanja voda pred in po poplavnem dogodku ustrezno odreagira, kar je logično, saj je delo javne službe med poplavnim dogodkom pogosto nemogoče. Pravne in upravljavske praznine po našem mnenju ni.

Predlagatelj v točki 6.1 pojasnjuje, da bo ARSO (kasneje Direkcija) zaradi dodatne obveznosti pri izdajanju odločb za plačila za nadomestila rabe vode imela dodatne obveznosti in da se bo povečal obseg dela. ARSO ima že sedaj zamude zaradi stalne kadrovske podhranjenosti, kar ugotavlja tudi računsko sodišče. Z povečanim obsegom dela se bodo najbrž zamude še povečale. Iz predloga ni razvidno kako se bodo zagotovili dodatni kadri. S prenosom uslužbencev IzVRS-ja na Direkcijo za vode se prenašajo tudi njihove sedanje naloge, zaradi česar ne moremo pričakovati, da bodo prevzeli nove naloge, ki so poleg tega upravne naloge. Uslužbenci IzVRS v sedanjem trenutku niso usposobljeni za izvajanje upravnih nalog. Ocenjujemo, da bo sprejem zakona imel večje administrativne posledice in da se bo čas izvajanja upravnih postopkov povečal.

V pojasnilu o finančnih posledicah predloga zakona za državni proračun druga javna finančna sredstva je navedeno, da bo zaradi znižanja obremenitev (poračunati)

znesek v skupni višini cca- 700,000 EUR in da se bo za toliko znižali prihodki Sklada za vode v prihodnje. Predvideva pa, da se bodo prihodki iz naslova koncesnin za rabo voda za potrebe kopališč, ogrevanja in podobno, če se rabi mineralna, termalna ali termo mineralna voda povečali za 2,3 mio EUR za posamezno leto.

Menimo, da se s spremembami znižujejo koncesnine proizvajalcem pijač, razlika za izgubo dohodka pa se razume, kot da se prenaša na uporabnike vode v kopališčih, ogrevanja in podobno, če se rabi mineralna, termalna ali termo mineralna voda. Računsko sodišče je sicer opozorilo na neustrezno pobiranje koncesnin, vendar menimo, da se koncesionarjev za rabo voda ne obravnava enakovredno. Predlagane spremembe so mogoče namenjeni izravnavi obremenitev za rabo voda kot jih opozarja Računsko sodišče, kar pa ni razvidno iz predloga. Mi zaradi zniževanja koncesnin proizvajalcem pijač vidimo tveganja izčrpavanja vodnih zalog, saj znižanje koncesnin pomeni vzpodbujanje večje proizvodnje pijač. To je v nasprotju s konceptom koncesnin na naravnih virih, saj naj bi se z njimi regulirale količine črpanja/odvzemanja vode ter s tem v zvezi ohranjanje čimbolj naravnega režima voda. S prevelikim črpanjem bi resno ogrozili količine vodnih zalog, ogrozili prosti dostop do vode za osebno rabo in sprožili družbene konflikte. Upravljanje voda s institutom koncesnin za rabo voda je namreč pomemben element varovanja javnega interesa.

Glede na dejstvo, da je Zakon o vodah zakon iz področja okolja menimo, da bi morali predlogi sprememb in dopolnil potekati v skladu s postopki o sodelovanju javnosti v skladu s predpisi o okolju.

Zakon se je pripravljaj brez sodelovanja strokovne in zainteresirane javnosti. Zakon se sprejema po skrajšanem postopku, kar je za tako velike spremembe neustrezno. Vsi, ki delamo na področju voda se sicer strinjamo, da so potrebne. Menimo pa, da bi morali bolje poznati učinke sprememb na administrativne postopke, finančne posledice ter družbene konflikte. Enako nejasno ostaja tudi financiranje sistema upravljanja voda. Žal nam je, da predlagatelj ni ponovno uvedel členov ustanovitve svetov za vode in konferenc za vode. Z njimi bi se namreč lahko začela vzpostavljati vodna demokracija v Sloveniji. To nujno potrebujemo, saj je edino zares učinkovito orodje za reševanje družbenih konfliktov v zvezi z vodami (naravo-varstvo, ribištvo, urbanizem in prostorski razvoj, sektorske rabe voda in dejavnosti v prostoru, onesnaževanje itd).

Predsednica DVS
Dr. Lidija Globevnik

Ljubljana, 22.6.2015